Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

Endel, Roman
Majer, Ferdinand

[s.l.], 1731-1732

Quaestio 3tia

urn:nbn:de:bsz:31-120354

Visual Library

audito, quae fecisti; nam si dares cadens in nata ante foetum tunc foetum adveniens in nata faceres prohibitam audibilem, item nata cum audibili haberes maiorem connexionem quam cum foetu actuali, quae ista perdit, corruptione, non vero accidens. Sed quis non videt hanc absurditatem? Quod autem non sit in nata, sed in toto composito tam forte in hominis discrimine inter audientia propria et communia non est hic, quasi ista possint dari in pluribus subiectis; sed quae audientia propria habent nexum cum subiecto, cum sine ipsa possunt: audientia communia dicuntur connexione contingente, et ideo a nobis appellantur talia, quae etiam ab adhaesione non aliter intitulantur.

Quaestio 3.tia
De
alteratione
Articulus 1.us
Quid et quotuplex sit alteratio.

Dico 1.mo alteratio tribus praecipue modis potest spectari. 1.mo late, in quantum facit alterum et in hoc sensu convenit N. 439 omni motui audibili terminato ad quantum et qualitatem. 2do spectatur stricte in quantum est acquisitio qualitatis in instanti veluti sic illuminatio, sensatio, intellectio. 3tio tandem sumitur alteratio proprie, in quantum est motus successivus sive actus successivus habens contrarietatem et latitudinem successive percurrenda.

Dico 2do. Alteratio a Philosopho hic lib. 1o T. 23. definitur, N. 439 quod sit motus substantiae completae ab una in aliam passionem, seu passibilem qualitatem contraria cum latitudine percurrenda. Dicitur 1mo motus substantiae completae: motus quidem loco generis, quod vocabulum hic sumitur stricte, et vero est rigorose motum. Substantiae completae, ut indicetur alterationem non requiri motum in nata, sicut generatio substantialis, sed in toto

quisito. dicitur ideo mobilis in una vel alia passione, vel passibile quale, quia motus hic alterationis non tendit nisi ad qualitates 3tiæ speciei. dicitur 3tio contraria cum latitudine percurrenda, quibus insinuatur non quaslibet qualitates 3tiæ speciei terminare motum alterationis, sed illas tantum, quæ et habent latitudinem percurrendam, et fiunt ex contrario præexistente:

N. 340 Dico 3tio. Alteratio modo explicata datur adæquate in 3 species: scilicet in alterationem specialiter dictam sive strictam, in intensionem, et remissionem. alteratio stricta est motus terminatus ad qualitatem 3tiæ speciei in quantum est producenda; modo est qualitas sensibilis cum expulsione contrarij, v. g. quando per calefactionem producitur calor ut novus, intenditur in supposito; modo est qualitas iam producta est terminus motus, a minus quali ad magis quale v. g. a minus calido ad maius calidum. remissio econtra est motus a magis calido ad minus calidum. ex his facile patet assertio nostra; nam quot sunt species alterationis, quot sunt termini ad quem alterationis specie distincti; tales termini sunt 3. quod patet. nam constat quod motus specificatur a termino ad quem, non potius. terminus alterationis strictæ est qualitas 3tiæ speciei; terminus intensionis est qualitas 3tiæ speciei magis intensa, terminus remissionis est eadem qualitas 3tiæ speciei, sed minus intensa: atqui isti termini sunt specie formaliter diversi, quod patet. sine licet per alterationem strictam intendatur producatur, imo est qualitas simulque intendatur, hoc tamen alterationi strictæ est per accidens, quia ex se non qualitatem intendere non petit. His breviter prænotatis

Supereſt quæstio decidenda an motus alterationis, de quo hic agimus, sit continuus; contrarium asserunt Sapienses Sonciniæ, Ferrara et Almerscopus Complutenses dicentes: alteratio est quidem motus successivus, attamen

differentiam, ita ut qd calefactibile in aliquo instanti acquirit unum gradum caloris paululum quiescat in [illegible] mediate cati: ac deinde in alio instanti rursus acquirat alium gradum, et postea iterum quiescat, et sic [illegible] cum solita quiete in partibus [illegible] intermediis usque ad finem alterationis, contra quam oppono

Dico. Motus alterationis proprie dictus est motus continuus. Est ratio: calefactio est alteratio; sed calefactio est motus continuus. N. 441.us

ergo ... Prob. min. pto: Motus, quo mobile movetur sine interruptione est continuus: atqui per calefactionem lignum calefit absque interruptione. ergo ... min. pto agens naturale debite applicatum passo capaci agit in illud sine interruptione; sed pto agens naturale v.g. ignis applicari per aliquod tempus debito capaci, v.g. ligno arido: ergo agit in illud sine interruptione, consequenter eum continue. Deinde si agens naturale posset in illo instanti in parte [illegible] quiescere, tunc in ista parte deberet obicem [illegible] admitti, [illegible] pto, si vero adversarii dicant ibi agens naturale in parte [illegible] cogi conservari gradum caloris in priori instanti productum, tunc [illegible] pt agens naturale priorem gradum caloris conservare, cur non etiam producere novum, nullum enim obstaculum potest assignari.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1o auth: Aristoteles [illegible] Ph: [illegible] c. 2. 3 ait: dicere rem continue alterari valde manifestis adversari est; item Ph. a in 1mo [illegible] c. 2. 0. A: 8 ait: nullus alius motus est [illegible] continuus nisi motus localis, quo mota utroque, alteratio non est motus continuus. N. 442.us

R. agens naturale sic [illegible] agit, [illegible] debite applicatum, quod raro contingit [illegible] in pluma aut charta v.g. [illegible] aere transmissa: quia [illegible] habet eandem gravitatem, et eodem modo applicatur aeri in quo existit, [illegible] similis aere [illegible] [illegible] ipsi oculis [illegible], aliquando habet, aliquando habitus [illegible]

3tio. Juxta nos sequitur, ut si intensio caloris fiat in
parte temporis tunc quaelibet pars temporis sit duplicanda in infinitum
gradus caloris in qualibet parte temporis data in infinitum intendi
adeoque daretur actu infinitum vel intensione, quod tamen negamus
3tio.

N. 440 Respondeo ad 1um Articulo est: Th: tum docere alterationis
motum non esse continuum toto eo tempore, quo res existit, cum
ipsum perinde sit motui locali caloris, qui neque
ad aliud existentia, et absque interruptione ulla continuatur
usque ad extremum indivisibile, idem non impedit, quo minus
fiat continue quandiu sit sive longo sive brevi tempore.

Respondeo ad 2dum. Agens necessarium seu naturale semper agere
si sit debite applicatum, si caetera quoque, quae tam
ex parte medii quam ex parte subiecti ad id requiruntur, debito
modo se habeant: quod in allata instantia certe non
contingit; aer quippe non est ubique semper disponitur agetur,
cum in quibusdam partibus agitetur in quibusdam sistatur motus,
hinc ratio sit, aliter densior, vel aliter dispositus; ad
quod pluma movetur per aerem variae dispositionis, etiam fit,
ut pluma etiam valde inaequaliter moveatur.

Respondeo ad 3tium gradus caloris intendi vel partes temporis
[illegible], non [illegible], quae sint divisibiles in infinitum: adeoque
falsum est, quod detur infinitum actu vel intensione.

Articulus 2dus

Unde fiat intensio et remissio qualitatum.

N. 441 Quaeritur Quid sit intensio et remissio in primo articulo exposuimus
unde autem fiat intensio et remissio, variis inter se opinionibus
authores digladiantur. 1a sententia est Durandi et [illegible]
antiquorum docentium qualitatem intendi per hoc, quod prior qualitas
insita expellatur et destruatur, et nova qualitas [illegible]

agente et intentione producatur, sed haec sententia ex eo non placet, quia hoc modo non esset eiusdem qualitatis intensio, sed unius diversae et alterius speciei. 2da sententia docet intensionem qualitatis aliter non fieri quam per depurationem subiecti a contraria qualitate, ita ut quandam perficiatur et veluti intendatur aurum, cum a sordibus purgatur; sic calor v.g. perficiatur et intendatur, dum subiectum v.g. lignum a frigore depuratur. sed haec sententia refellitur per hoc, quod plures sint qualitates, quae intenduntur quidquam et tamen nequaquam permiscentur cum contrariis, ut sunt fides, spes, charitas; fides namque nequaquam permiscetur infidelitati, spes desperationi et charitas odio Dei; sic etiam lux intenditur per maiorem accessum qualitatis luminosae; et tamen lux non habet contrarium, ut docent communiter philosophi. 3tia sententia communis, quae docet intensionem fieri per additionem gradus ad gradum, ita ut dum calor intenditur, sic calori praeexistenti novus calor addatur. 4ta denique est Scoti, qui docet intensionem qualitatis fieri per maiorem radicationem in subiecto, ita ut tunc calor intendatur, quando magis radicatur in subiecto, eidem, quod subiecto sese magis familiaricat, subiectum plus et plus afficiat, hic tamen Scotistae magis sibi dissentiunt a me eo inter se, quod aliqui maiorem hanc radicationem explicent intensione superadditos, alii vero illam fundant in nova inexistentia qualitatis, alii eam ponunt in participatione, qua subiectum magis et magis participat, hoc probatur

Dico 1o. Intensio non fit per additionem gradus ad gradum. ita Philosophi q. Phys. D. 014. quod addunt S. Th. 1a 2dae q. 52. a. 2 ubi ait: ex calido fit magis calidum nullo facto in materia calido, quod non esset calidum, quod erat minus calidum. ratio in super est probatio. si intensio fieret per additionem gradus ad gradum sive qualitatis ad qualitatem; tunc qualitas de novo addita ... speciem, vel ratio ab illa, cui adderetur, neutrum potest dici quia ... non est certa ... non probatur Dei ..., quam in intensione qualitatis remissa, v.g. calor ut 2 magis perfici debet N. 445

intra sād spēē; nād certū ē calorē ut 2. sād transit
ad calorē ut 6 manere intra eandē spēē. magis
quippe et minus n̄ mutare spēē. sād gestas in sbjto
perciperet n̄ pt sbj intra eandē spēē, ꝑ gestē spēē
dstā, q̄ ea neqs pt dici unū, qā 2 ō plura
eadem sbjo nō dstā nequeunt recipi in eodē sbjto,
aliàs em̄ ex gestis erant dsta et n̄ erant dsta sbjo nō,
n, uti videbimus in physica de spē individuaōis accidentiū.

N. 446 Dicō 2dō. Intensō gestū etm n̄ fit ꝑ modū radicaōis
superadditū. rad ē. si Intensō fierēt ꝑ modū superadditū
ō unicus modus maneret qm̄diu datur intensō, ō diversi
modi succederent. ita ut ꝑ oēs modi perdant, neutrū
pt dici, q. e. Non pt imprimis n̄ pt manere unicus
modus, sic em̄ n̄ posset facere sbjtū modo magis
modo minus intensū. nec pt dici, qd ꝑ modū destruatur
et novus producatur, nā hic rari alterō ꝑ ſpā
n̄ dstguit a motu intensōis, nec pt dici qd oēs modi
intensōis maneant, nā illi modi ō erant homogenei
ō heterogenei; n̄ homogenei, nā si erant homogenei
tunc oēs modi subsequentes dbet facere sbjtū calidū
hoc n̄ faciunt; qā sbjtū id supponit sbjtū calidū.
neqs possunt eē heterogenei, nā si erant diversē ſpēis,
tunc unus dbret se hre ꝑ modū ꝑtcā, et alter ꝑ
modū actus, ō uterqs ꝑ modū actus, et sic eēt unū
aggregatū ꝑ accidens, qd n̄ pt admitti, q. e. nec
fit intensō ꝑ novā inexistentiā, qā ubi n̄ producitur nova
forma, ibi n̄ datur proprie nova inexistentia, qā inexistentia
consequitur ad productionē formæ. sād in intensōne n̄ producitur nova
forma, q. e. neqs nova inexistentia.

N. 447 Dicō 3tiō. Intensō gestū fit ꝑ maiorē radicaōnē,
in sbjtō; sine ullo auctu novæ entitatis, ita, ut
hæc maior radicaō consistat in maiori participaōne,
quo sbjtū magis ac magis gestē participat. hæcqs

ſbtō plus et plus inſit sive quiescet. ita docet S: Doct. C. Gent: L. 7. ¶ 49. ubi ait: quod una et eadem pars, =
ſit magis vel minus alba, non ex ipsa ratione albedinis: =
quae ſit eẽt ſeparata, non diceretur unquam magis et minus =
q: sicut neque ſbtā suscipit magis et minus: ſed quia =
diverso modo participat albedinem ex parte ſbti ſuſptis: =
ex quo id sic per ratione argbr. In illo qſtit maior
radicatio, per quam fit intensio qualitatis, ex quo ſbtum formaliter
habet, ut ſit magis quale, ſed ex perfectiori participatione
eiusdem qualitatis ſbtum formaliter habet, ut ſit magis
quale: ergo etc. In participatione perfectiori eiusdem qualitatis
qſtit maior radicatio, per quam fit intensio qualitatis, ut patet
ſyllogismus est certa, minor ex eo qſtat, quod magis quale ut
docet citato loco S: Doct: non potest desumi ex parte qualitatis,
ut patet ratione sui non suscipientis magis et minus, ad id
debet desumi ex parte ſbti, qualitatem magis magisque
participantis

Solvuntur objectiones

Obj: 1o. Charitatem qualitas S: Doct: 2.2. q: 24. A: 3 ait: illos qui dicunt charitatem intendi per maiorem radicationem, N. 449.
propriam vocem ignorare, quod ex hoc textu colligitur intensio
non fieri per maiorem radicationem.

Resp. Augmentum qualitatis, quae est quantitas virtualis fit eo modo
proportionaliter, quomodo fit augmentum quantitatis formalis, sed huius
augmentum fit per additionem novae partis, quod et augmento
qualitatis.

Contra. Extensio qualitatis in eodem ſbto fit per additionem partium novarum,
quod etiam eius intensio hoc modo fit.

Resp. Omnis alteratio tendit ad qualitatem, ſed intensio est motus alterationis,
quod tendit ad novam qualitatem.

ata ut in calido ut 2 . Alts intra extas caloris, quae
Abts in calido ut 7 - Alts calidum ut 2. aqua posse
gburere quam calidum ut 7, sed hoc est aperte falsum quod
6to. Deus ponit novum gradum, etiam ponit nova qualitas,
sed in interiore ponit novum gradum, habet magis tale, quod
ante non erat, quod etiam ponit nova qualitas. non gstat,
quia gureta non inceptetur, nisi incepetur abstracta.
7mo. Tota species activa est inferior specie quam minus activa,
sed qualitas intensa est tota species activa; quam est intensa,
quod est inferior specie, quia nova specie inferior supponitur,
quae sane non erit alia, nam nova pars qualitatis, vel corpus
in modis radicationis.

N. 449. Resp. ad 1um S. Doct. videtur velle vituperare illos, qui
dicebant charitatem augeri additione, et tamen non species
inferior, nam si qualitas magis radicatur eo ipso etiam
species, quia species aucta desumitur ex modo actualitatis
qualitatis.

Resp. ad 2dum non est verum de augmento extensivo qualitatis
sed de augmento intensivo. inter augmentum qualitatis et
augmentum intensivum qualitatis, est est discrimen, quod istud fiat addendo
diversas partes subiecti, atque diversae et distinctae partes qualitatis
correspondeant; alterum vero fiat in eadem parte subiecti, ubi non
possunt esse plures qualitatis partes solo numero distinctae, quando
sunt, quae in hoc augmento gstrent unum gradum totalem.

Resp. ad 3tium c. et par: disparitas est, quia eadem qualitas,
subiectiva nempe, fit addendo diversas partes subiecti: cum
eadem pars qualitatis pluribus partibus subiecti coextendi
nequeat, plane necesse est, extensive fieri per plures et
distinctas partes qualitatis, intensive autem fit in eadem parte subiecti;

Resp. ad 4tum. dico non denuo ad qualitatem fieri de novo producendam non
magis subiectum radicandam est in C. per intensionem non

acquirit nova parz gtis, sed jas magis radicat,
adeoq in aqua calida ut 2 gradu ē caloris extra,
qtu ē caloris in aqua calida ut 4. etsi in ista aqua
sit plus caloris quoad partpaē et actuaē sbti.
Quare

Resp. ad 2dum. d m. si habeat tota extas caloris,
et simul etm totaliter sive quoad ... ppaē sbti
c m. sens n m C. nā calidū suscipit magis et
nunq ... maiorē radicaē in sbto. veluti habet
videns totū spheā ... sed ā totaliter, qa ...
sbti sub alia et alia raē in visibili ē visibilis.

Resp. ad 6tum d m. ... ponit novū glē spēai etm ponit
nova gtas c m, qd ponit novū glē ... sd n: m
et sic dsta m n c. glē spēai novū ponit p acqrtaē
sphaē, qd aqua v.g: ex frigida fit, jmo calida,
et tunc ponit sbti nova gtas caloris, quia
novū ... qd ponit p ... eundē caloris, j o, dsti
qteq aqua p illa ex calida absolute fit magis
calida, et tunc n ponit nova gtas sbaē, sed
solummō gtas praesens, calor nempe magis sphaē

Resp. ad 3tum d m. ... spēos nova spēae aquisita
c m, eadē spēae ā sbto magis participata c m
et c m eodē modo dstō c. c et n: c. dstō patet
ex jns dictis.

Quaestio qta.
de
Nutritione, augmentaē
et diminuē.
Resp. jus
Quid sit nutritio, et an dstqs realiter
ab augmentaē?